

Cuprins

Abrevieri.....	XIX
Cuvânt-înainte	XXIII
Introducere	XXV
Partea I. Finanțele publice	1
Capitolul I. Noțiunea de finanțe	1
Secțiunea 1. Finanțele: apariție, dezvoltare, concept	1
Secțiunea a 2-a. Caracteristicile finanțelor	7
Secțiunea a 3-a. Finanțele României	8
§1. Produs intern brut și produs național brut	8
§2. Finanțele generale ale statului	10
Capitolul II. Finanțele private	11
Capitolul III. Finanțele publice	13
Secțiunea 1. Aspecte introductive	13
Secțiunea a 2-a. Apariția și evoluția istorică a conceptului finanțelor publice... 16	16
§1. Istoric	16
§2. Finanțele publice clasice.....	19
§3. Finanțele publice în perioada modernă	22
§4. Finanțele publice postmoderne	23
Secțiunea a 3-a. Importanța finanțelor publice.....	25
Secțiunea a 4-a. Obiectul și structura finanțelor publice	27
Secțiunea a 5-a. Funcțiile finanțelor publice la nivel macroeconomic	29
§1. Analiza funcțiilor finanțelor publice în literatura de specialitate.....	29
§2. Funcția de alocare a finanțelor publice	33
§3. Funcția redistributivă	34
§4. Funcția de stabilizare	37
§5. Funcția de favorizare a creșterii și dezvoltării economice	38
5.1. Creștere economică	39
5.2. Dezvoltare economică	40
Secțiunea a 6-a. Conceptul finanțelor publice.....	41
Capitolul IV. Finanțe publice și finanțe private. Delimitare.....	43
Capitolul V. Autorități publice care realizează activitatea financiară a statului	47
Secțiunea 1. Aspecte de ordin terminologic: sistem financiar, mecanism financiar, aparat financiar, administrație publică, autoritate publică, interes public.....	47

§1. Sistem financiar	47
§2. Mecanism financiar	48
§3. Aparat financiar	48
§4. Interes public	50
§5. Autoritate publică <i>versus</i> putere publică	52
§6. Administrația publică.....	54
Secțiunea a 2-a. Ministerul Finanțelor	56
§1. Funcțiile și atribuțiile Ministerului Finanțelor.....	56
§2. Unități care funcționează în subordinea sau sub autoritatea Ministerului Finanțelor.....	59
Secțiunea a 3-a. Agenția Națională de Administrare Fiscală (ANAF).....	62
Secțiunea a 4-a. Trezoreria statului	67
Secțiunea a 5-a. Consiliul fiscal	70
Secțiunea a 6-a. Comitetul Național de Stabilitate Financiară	73
Secțiunea a 7-a. Comitetul Național pentru Supraveghere Macroprudențială (CNSM).....	73
Secțiunea a 8-a. Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF).....	74
Secțiunea a 9-a. Comitetul pentru finanțe publice locale	76
Partea a II-a. Dreptul finanțelor publice	79
Capitolul I. Dreptul finanțelor publice. Analiză conceptuală.....	79
Secțiunea 1. Dreptul finanțelor publice – ramură a dreptului public.....	79
Secțiunea a 2-a. Dreptul finanțelor publice: drept bugetar, drept fiscal	83
§1. Drept financiar, drept financiar european	84
§2. Drept financiar și fiscal, drept financiar public	86
§3. Dreptul finanțelor publice. Definiție.....	87
Secțiunea a 3-a. Drept bugetar, drept fiscal.....	88
§1. Drept bugetar	88
§2. Drept fiscal	91
Capitolul II. Izvoarele dreptului finanțelor publice	95
Secțiunea 1. Concept și clasificare.....	95
§1. Concept.....	95
§2. Criterii de clasificare.....	96
Secțiunea a 2-a. Izvoarele scrise ale dreptului finanțelor publice	97
Secțiunea a 3-a. Izvoarele nescrise ale dreptului finanțelor publice.....	103
Capitolul III. Relația dreptului finanțelor publice cu alte ramuri de drept.....	108
Secțiunea 1. Interdependența dintre dreptul administrativ și dreptul finanțelor publice	108
Secțiunea a 2-a. Interferența dreptului finanțelor publice cu alte ramuri ale dreptului	113
§1. Interferența dreptului finanțelor publice cu dreptul constituțional.....	113
§2. Interferența dreptului finanțelor publice cu dreptul penal	114
§3. Interferența dreptului finanțelor publice cu dreptul procesual civil....	115

Partea a III-a. Sistemul bugetar. Bugetul de stat.....	117
Capitolul I. Sistemul bugetar.....	117
Secțiunea 1. Bugetul public: apariție și evoluție	117
Secțiunea a 2-a. Sistemul unitar de bugete. Tipologia bugetară.....	121
§1. Concept și reglementare	121
§2. Tipurile de bugete	123
Secțiunea a 3-a. Principiile sistemului bugetar	127
§1. Concept și reglementare	127
§2. Principii și reguli fiscal-bugetare.....	128
§3. Principiile procedurii bugetare. Noțiuni.....	130
§4. Principiul unității bugetare	131
§5. Principiul universalității bugetare.....	134
5.1. Concept	134
5.2. Dificultăți în aplicarea universalității bugetului	135
§6. Principiul necompensării	136
§7. Principiul neafectării veniturilor	137
7.1. Concept	137
7.2. Excepții de la principiul neafectării veniturilor bugetare	138
§8. Principiul publicității	139
§9. Principiul anualității.....	139
9.1. Excepții aparente de la principiul anuității.....	141
9.1.1. Strategia fiscal-bugetară.....	141
9.1.2. Creditele de angajament.....	142
9.2. Excepții propriu-zise de la principiul anualității	143
9.2.1. Acțiunile și programele multianuale.....	145
9.2.2. Reportarea creditelor bugetare.....	147
§10. Principiul specializării bugetare.....	147
10.1. Concept	147
10.2. Excepția de la principiul specializării bugetare.	
Fondul de rezervă bugetară.....	149
10.2.1. Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului	150
10.2.2. Fondul de rezervă bugetară în cadrul bugetelor locale	152
§11. Principiul unității monetare	153
§12. Principiul echilibrului bugetar aplicabil bugetului de stat	154
Secțiunea a 4-a. Organizarea bugetară	155
Capitolul II. Bugetul de stat.....	158
Secțiunea 1. Definiția și importanța bugetului de stat	158
§1. Definiția bugetului de stat.....	158
§2. Importanța bugetului de stat	160
Secțiunea a 2-a. Natura juridică a bugetului de stat	162
Secțiunea a 3-a. Conținutul bugetului de stat	165
§1. Veniturile bugetare	166
1.1. Veniturile bugetare ordinare.....	166
1.1.1. Veniturile fiscale.....	167
1.1.2. Veniturile nefiscale	172

1.2. Venituri bugetare extraordinare (excepționale).....	173
§2. Cheltuielile bugetare	173
Capitolul III. Procedura bugetară	176
Secțiunea 1. Considerații introductive	176
Secțiunea a 2-a. Definiția și caracteristicile procesului bugetar	176
Secțiunea a 3-a. Instituții implicate în activitatea bugetară a statului:	
Parlamentul, Guvernul, Ministerul Finanțelor, ordonatorii de credite.....	178
§1. Parlamentul.....	178
§2. Guvernul	180
§3. Ministerul Finanțelor	181
§4. Ordonatorii de credite	181
4.1. Concept și reglementare	181
4.2. Tipologie	183
4.3. Răspunderea ordonatorilor de credite bugetare.....	185
Secțiunea a 4-a. Cadrul bugetar al României	186
Secțiunea a 5-a. Calendarul bugetar	188
Secțiunea a 6-a. Elaborarea proiectului de buget	189
§1. Noțiuni	189
§2. Elaborarea indicatorilor macroeconomici și stabilirea limitelor de cheltuieli	192
§3. Scrisoarea-cadru și îndrumările metodologice ale Ministerului Finanțelor	195
§4. Formularea și transmiterea propunerilor bugetare ale ordonatorilor principali de credite.....	197
§5. Transmiterea proiectului de buget la Guvern și Parlament – Raportul anual la buget	199
Secțiunea a 7-a. Aprobarea bugetului și a Legii bugetare anuale.....	200
§1. Procedura aprobării bugetului.....	200
§2. Procesul bugetar în cazul neaprobării bugetului de către Parlament ..	203
Secțiunea a 8-a. Execuția bugetară.....	204
§1. Noțiuni	204
§2. Repartizarea pe trimestre a veniturilor și cheltuielilor bugetare	205
§3. Execuția de casă bugetară (operațiunile de trezorerie)	206
§4. Realizarea veniturilor bugetare (procedura executării părții de venituri)	209
§5. Procedura efectuării/execuției cheltuielilor bugetare.....	210
5.1. Noțiuni.....	210
5.2. Deschiderea de credite bugetare.....	210
5.3. Etapele efectuării cheltuielilor. Principiul separării atribuțiilor în efectuarea (etapelor) cheltuielilor publice	211
5.3.1. Etapele efectuării cheltuielilor publice	211
5.3.2. Principiul separării atribuțiilor în efectuarea (etapelor) cheltuielilor publice.....	212
5.3.3. Angajarea cheltuielilor.....	212
5.3.4. Lichidarea cheltuielilor	214

5.3.5. Ordonanțarea cheltuielilor	216
5.3.6. Plata cheltuielilor	217
5.3.7. Verificarea condițiilor legale privind efectuarea plății	217
5.3.8. Efectuarea plății	218
§6. Încheierea execuției bugetare	218
6.1. Efectele încheierii exercițiului bugetar.....	219
6.2. Elaborarea și aprobarea contului general de execuție	220
§7. Controlul execuției bugetare.....	222
§8. Răspunderea juridică în procedura bugetară.....	223
8.1. Sancțiunile contravenționale în domeniul execuției bugetare	223
8.2. Sancțiunile penale în domeniul execuției bugetare	224
Partea a IV-a. Bugetul asigurărilor sociale de stat	227
Capitolul I. Bugetul asigurărilor sociale de stat.....	227
Secțiunea 1. Securitate (protecție) socială, asistența socială, asigurări sociale. Concept și delimitare	227
§1. Securitate (protecție) socială.....	227
§2. Asistența socială	231
§3. Asigurările sociale	232
§4. Componentele sistemului național de pensii.....	233
Secțiunea a 2-a. Sistemul financiar al asigurărilor sociale de stat.....	238
Capitolul II. Veniturile și cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat	240
Secțiunea 1. Veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat	240
§1. Contribuabilii bugetului asigurărilor sociale de stat	240
§2. Contribuția pentru asigurările sociale. Noțiune și natura juridică	244
2.1. Noțiune.....	244
2.2. Natura juridică.....	244
§3. Cotele de contribuții de asigurări sociale.....	245
§4. Fondul de rezervă al bugetului asigurărilor sociale de stat.....	247
Secțiunea a 2-a. Cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat	247
Capitolul III. Procesul bugetar al bugetului asigurărilor sociale de stat.....	249
Secțiunea 1. Elaborarea bugetului asigurărilor sociale de stat	249
Secțiunea a 2-a. Adoptarea bugetului asigurărilor sociale de stat	249
Secțiunea a 3-a. Execuția bugetului asigurărilor sociale de stat.....	250
§1. Execuția părții de venituri.....	250
§2. Execuția părții de cheltuieli	251
§3. Încheierea execuției bugetului asigurărilor sociale de stat.....	252
Partea a V-a. Subsistemul bugetelor unităților administrativ teritoriale.	
Bugetele locale	253
Capitolul I. Bugetele locale	253
Secțiunea 1. Autonomia locală, fundament al autonomiei financiare a colectivităților locale	253
§1. Autonomia locală.....	253

§2. Regimul juridic al autonomiei locale.....	255
§3. Principiul subsidiarității și autonomia locală.....	258
Secțiunea a 2-a. Bugetele unităților administrativ-teritoriale în reglementarea Legii finanțelor publice locale	259
§1. Definiția și tipologia bugetului local	259
§2. Dezbateri doctrinare cu privire la bugetele sectoarelor și municipiului București	260
Secțiunea a 3-a. Persoane implicate în activitatea bugetară la nivel local. Ordonatorii locali de credite	263
§1. Autoritățile administrației publice locale implicate în activitatea bugetară.....	263
§2. Ordonatorii locali de credite bugetare	264
2.1. Ordonatorii principali de credite ai bugetului local. Administratorul public.....	265
2.2. Ordonatorii terțiari și secundari de credite ai bugetului local	266
2.3. Rolul, atribuțiile și răspunderea ordonatorilor de credite ai bugetului local	267
2.4. Răspunderea ordonatorilor de credite bugetare la nivel local	268
Secțiunea a 4-a. Principii generale ale subsistemului bugetar local	270
§1. Principiul echilibrului	271
§2. Principiul solidarității	273
§3. Principiul autonomiei locale financiare. Concept și reglementare	273
§4. Principiul proporționalității	275
§5. Principiul consultării.....	276

Capitolul II. Veniturile și cheltuielile bugetelor unităților

administrativ-teritoriale	278
Secțiunea 1. Considerații generale	278
§1. Secțiunea de funcționare a bugetelor locale – veniturile	278
§2. Secțiunea de dezvoltare a bugetelor locale – veniturile	279
Secțiunea a 2-a. Veniturile bugetelor unităților administrativ teritoriale	280
§1. Tipologia veniturilor bugetelor locale	280
1.1. Veniturile bugetelor județene. Veniturile bugetelor comunelor, orașelor, municipiilor, sectoarelor municipiului București și ale municipiului București.....	281
1.2. Impozitele și taxelor locale. Taxele speciale.....	282
§2. Serviciile publice locale pentru care se instituie taxe locale.....	284
§3. Cotele defalcate din impozitul pe venit	285
3.1. Sistemul de calcul al cotelor defalcate din impozitul pe venit	286
3.2. Sancțiuni.....	287
§4. Transferurile consolidabile de la bugetul de stat către bugetele locale. Sumele defalcate din unele venituri ale bugetului de stat.....	290
§5. Sumele rezultate din valorificarea, concesiunea, închirierea sau vânzarea unor bunuri din domeniului privat al unităților administrativ-teritoriale. Sumele primite de la UE și/sau alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări.	292

Secțiunea a 3-a. Cheltuielile bugetelor unităților administrativ-teritoriale	293
§1. Noțiuni generale	293
§2. Secțiunea de funcționare și secțiunea de dezvoltare a bugetului local – cheltuielile	294
2.1. Cheltuielile secțiunii de funcționare.....	295
2.2. Cheltuielile secțiunii de dezvoltare	295
§3. Reguli privind cheltuielile bugetului local.....	296
Capitolul III. Procesul bugetar în subsistemul bugetelor unităților administrativ-teritoriale	297
Secțiunea 1. Elaborarea proiectului bugetului local	298
Secțiunea a 2-a. Calendarul bugetar	299
§1. Scrisoarea-cadru	299
§2. Propunerile bugetare ale ordonatorilor principali de credite	300
§3. Aprobarea și centralizarea bugetului local.....	300
§4. Procesul bugetar în cazul neaprobării bugetului de stat de către Parlament	302
Secțiunea a 3-a. Execuția bugetelor locale	303
Secțiunea a 4-a. Încheierea execuției bugetelor locale.....	304
Partea a VI-a. Împrumutul public	307
Capitolul I. Teoria împrumutului public.....	307
Secțiunea 1. Împrumutul și creditul	307
Secțiunea a 2-a. Împrumutul (creditul) public.....	309
§1. Concept și definiție	309
§2. Avantajele și dezavantajele împrumutului public.....	310
§3. Trăsăturile caracteristice ale împrumutului public	312
Secțiunea a 3-a. Formele împrumutului public	314
Capitolul II. Teoria împrumutului guvernamental. Împrumutul de stat.....	315
Secțiunea 1. Contractarea împrumutului public	315
Secțiunea a 2-a. Operațiunile aferente împrumutului de stat	317
Capitolul III. Împrumutul public intern	320
Secțiunea 1. Formele împrumutului public intern.....	320
Secțiunea a 2-a. Procedeele împrumutului de stat intern	322
§1. Emisiunea titlurilor de stat.....	322
§2. Împrumutul de la Banca Națională, de la bănci comerciale sau de la instituții de credit	323
§3. Împrumutul din disponibilitățile Contului Curent General al Trezoreriei.....	324
Capitolul IV. Împrumutul public extern	325
Secțiunea 1. Aspecte introductive	325
Secțiunea a 2-a. Formele împrumutului public extern	326

§1. Împrumuturile externe contractate sau garantate la nivel guvernamental.....	326
§2. Împrumuturile externe contractate sau garantate la nivel local	328
Capitolul V. Instituții financiare internaționale	329
Secțiunea 1. Considerații introductive	329
Secțiunea a 2-a. Organizațiile internaționale financiare cu o sferă de acțiune globală.....	333
§1. Fondul monetar internațional.....	333
1.1. Prezentare generală	333
1.2. Scurt istoric	334
1.3. Scopurile principale ale organizației	335
1.4. Organizarea Fondului Monetar Internațional	336
1.5. Raporturile de colaborare ale organizației cu alte organizații internaționale	338
§2. Banca mondială	339
2.1. Prezentare generală	339
2.2. Scurt istoric	340
2.3. Misiunea organizației	341
2.4. Organizare	342
Secțiunea a 3-a. Organizațiile internaționale financiare cu sferă de acțiune regională	343
§1. Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare	343
1.1. Prezentare generală	343
1.2. Misiune.....	344
1.3. Organizare	345
§2. Grupul Băncii Europene de Investiții	346
2.1. Banca Europeană de Investiții.....	346
2.2. Fondul European de Investiții	349
Secțiunea a 4-a. Alte organizații financiare internaționale cu sferă de acțiune regională.....	350
§1. Grupul Băncii Inter-americane de Dezvoltare	350
§2. Banca Asiatică de Dezvoltare	351
§3. Grupul Băncii Africane pentru Dezvoltare	351
§4. Banca Islamică de Dezvoltare.....	351
Partea a VII-a. Datoria publică	353
Capitolul I. Teoria datoriei publice.....	353
Secțiunea 1. Aspecte introductive	353
§1. Concept și definiție	353
§2. Deficitul bugetar și datoria publică.....	354
§3. Avantajele și efectele datoriei publice	356
§4. Tipologia și scopul datoriei publice.....	357
§5. Debitorii și creditorii obligațiilor de natura datoriei publice	358
Secțiunea a 2-a. Clasificarea datoriei publice	359
Secțiunea a 3-a. Serviciul datoriei publice și plafonul de îndatorare publică	362

Capitolul II. Datoria publică guvernamentală.....	365
Secțiunea 1. Datoria guvernamentală directă și datoria guvernamentală garantată	365
Secțiunea a 2-a. Rambursarea și administrarea datoriei publice guvernamentale.....	367
Capitolul III. Datoria publică locală	372
Secțiunea 1. Noțiuni	372
Secțiunea a 2-a. Instrumentele datoriei publice locale	373
Secțiunea a 3-a. Criza financiară și insolvența unităților administrativ-teritoriale	374
§1. Criza financiară.....	374
§2. Planul de redresare financiară.....	375
§3. Încetarea situației de criză	376
§4. Insolvența unității administrativ-teritoriale.....	377
Partea a VIII-a. Controlul financiar public	381
Capitolul I. Teoria controlului financiar	381
Secțiunea 1. Controlul.....	381
Secțiunea a 2-a. Formele controlului financiar	382
Secțiunea a 3-a. Funcțiile controlului financiar.....	383
Capitolul II. Controlul financiar public	385
Secțiunea 1. Organizarea și reglementarea controlului financiar public	385
§1. Reorganizarea sistemului de control financiar public românesc	386
§2. Tendințe actuale în dezvoltarea controlului financiar public.....	387
§3. Reglementarea controlului financiar public.....	388
Secțiunea a 2-a. Noțiunea și obiectul controlului financiar public.....	389
§1. Controlul financiar public intern. Concept, tipologie.	389
§2. Sistemele instituționalizate de verificare a modului de utilizare a fondurilor publice și a patrimoniului public: Controlul financiar preventiv; Auditul intern; Auditul extern.....	391
§3. Obiectul controlului financiar public	392
§4. Control financiar public, control fiscal	393
Secțiunea a 3-a. Controlul financiar preventiv	394
§1. Noțiunea controlului financiar preventiv	394
1.1. Concept și reglementare	394
1.2. Scopul, obiectul și obiectivele controlului financiar preventiv ..	396
§2. Formele controlului financiar preventiv	397
2.1. Controlul financiar preventiv propriu (intern).....	398
2.2. Controlul financiar preventiv delegat (extern)	399
Secțiunea a 4-a. Auditul public intern.....	402
§1. Concept.....	402
§2. Tipologia, obiectivele și organizarea activității de audit public intern	404
2.1. Tipologie	404

2.2. Obiective	405
2.3. Organizare	405
Capitolul III. Controlul financiar exercitat de către Ministerul Finanțelor și Curtea de Conturi	410
Secțiunea 1. Controlul financiar exercitat de către Ministerul Finanțelor	410
Secțiunea a 2-a. Controlul financiar exercitat de către Curtea de Conturi a României.....	411
§1. Scurt istoric.....	411
§2. Activitatea de control financiar public a Curții de Conturi.....	413
§3. Valorificarea activității de control a Curții de Conturi	416
Partea a IX-a. Sistemul financiar al uniunii Europene	419
Capitolul I. Evoluția sistemului financiar al Uniunii Europene	421
Secțiunea 1. Crearea sistemului financiar propriu al Comunităților Europene (1951-1975)	421
Secțiunea a 2-a. Criza sistemului financiar al Comunităților Europene (1975-1987)	423
Secțiunea a 3-a. Reformarea sistemului financiar al Comunității (1988-1992)	425
Secțiunea a 4-a. Consolidarea reformei sistemului financiar al Uniunii Europene (1993-1999).....	426
Secțiunea a 5-a. Crearea unui sistem bugetar adecvat pentru extinderea Uniunii Europene (2000-2006).....	428
Secțiunea a 6-a. Asigurarea resurselor financiare necesare unei uniuni largite. Cadrul financiar multianual 2007-2013.....	430
Secțiunea a 7-a. Bugetul pentru Europa anilor 2020. Cadrul financiar multianual 2014-2020.....	431
Secțiunea a 8-a. Protecția bugetului Uniunii în cazul unor încălcări ale principiilor statului de drept în statele membre. Cadrul financiar multianual 2021-2027.....	432
Secțiunea a 9-a. Evoluția reglementărilor UE în domeniul politicii fiscale	434
Capitolul II. Instrumentele legale ale sistemului financiar al Uniunii Europene	438
Capitolul III. Bugetul Uniunii Europene	441
Secțiunea 1. Noțiuni și principii	441
§1. Noțiune	441
§2. Principiile bugetare ale Uniunii Europene.....	441
Secțiunea a 2-a. Procedura adoptării bugetului unional	442
Secțiunea a 3-a. Veniturile și cheltuielile bugetului unional.....	445
§1. Sistemul veniturilor bugetare ale Uniunii Europene.....	445
§2. Sistemul cheltuielilor bugetare al Uniunii Europene	447
Secțiunea a 4-a. Implementarea bugetului Uniunii Europene	451

§1. Instituțiile implicate în adoptarea și administrarea bugetului unional	451
§2. Controlul execuției bugetare	455
Secțiunea a 5-a. Regimul general de condiționalitate pentru protecția bugetului Uniunii	456
Bibliografie selectivă.....	461